

JÖRN
LIER
HORST

PIMEÄ LASKEUTUU

Suomentanut Päivi Kivelä

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

NORLA, Norwegian Literature Abroad, on tukenut tämän käännöksen julkaisua.

Norjankielinen alkuteos: *Når det mørkner*

Copyright © Jørn Lier Horst 2016

Published by arrangement with Salomonsson Agency

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-43148-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Kiitävi aika,
vierähtävät vuodet,
miespolvet vaipuvat unholaan.

*”Maa on niin kaunis”,
sanat B. S. Ingemann 1850
suom. Hilja Haahti*

”Isoäiti kuoli kaksitoista vuotta sitten”, vierastuolissa istuva nainen selitti. ”Hän eli yhdeksänkymmentäseitsemänvuotiaaksi. Talo siirtyi silloin veljeni haltuun. Isoäidin jälkeen talossa ei ole asunut ketään, mutta viime kesänä aloimme tyhjentää sitä.”

Wisting vilkaisi kelloa. Hänen piti kohta osallistua tilaisuuteen, jossa toivotettiin uudet poliisiopiskelijat tervetulleiksi vuoden harjoittelujaksolle, mutta vastaanotosta oli soitettu, että joku nainen kysyi häntä. Kuultuaan naisen nimen hän oli pyytänyt lähettämään tämän luokseen.

”Löysimme sinulle osoitetun kirjeen”, nainen jatkoi ja otti käsialaukusta kirjekuoren, laski sen pöydälle ja työnsi lähemmäksi häntä. Kuoressa luki *Wisting* suurin, pyörein kirjaimin, hiukan vapisevalla käsialalla.

”Sinua se varmaan tarkoittaa, eikö niin?”

Wisting otti kirjekuoren käteensä. Se oli kellastunut ja hauras. Ajatukset siirtyivät yli kolmenkymmenen vuoden taakse.

”Kyllä se minulle on”, hän sanoi ja nyökkäsi.

”Isoäiti oli piilottanut sen isoisän kehystetyn valokuvan taakse”, nainen kertoi. ”Se tuntuu tavallaan luontevalta.”

Wisting piteli kuorta kädessään. Sitä ei ollut avattu.

”Et ole lukenut tätä.”

”Eihän se ollut minulle”, nainen sanoi hymyillen. ”Kaikki sukuni jäsenet eivät ole epärehellisiä.”

”Kiitos”, Wisting sanoi ja hymyili hänkin.

Nainen nousi. Hän oli toimittanut asiansa. Wisting saatteli naisen ovelle kirje kädessään. Heti yksin jäätyään hän istuutui ja avasi kuoren.

Kirjeessä oli kaksi paperia, jotka oli kirjoitettu eri käsialoilla. Hän luki molemmat ja tunsu jonkinlaista huojennusta mielensä perukoilla. Sitten hän taittoi paperit, työnsi ne takaisin kuoreen ja lähti tapaamaan opiskelijoita.

Kokoushuoneessa oli tukalan kuuma. Joku oli avannut ikkunan, mutta ulkoilma tuntui vielä tukalammalta.

Poliisipäällikkö kehotti Wistingiä nousemaan korokkeelle. Vasta siellä seistessään hän huomasi pitelevänsä vieläkin kirjettä kädessään.

Hän katseli opiskelijoiden jännittyneitä kasvoja käydessään läpi saman puheen, jonka oli pitänyt jo viitenätoista vuotena.

Heitä oli kymmenen, kaikilla vastasilitetyt virkapaidat. Kuusi miestä ja neljä naista. Yhden isoisä oli hoitanut Wistingin nykyistä virkaa silloin kun hän itse aloitti poliisina. Maren Dokkenin. Hän ei tiennyt kuka neljästä naisesta oli Dokken ja yritti etsiä kasvoista suvun piirteitä, mutta ei löytänyt niitä. Silti hän oli lähes varma, että sen täytyi olla tuo melko lähellä istuva vaalea tyttö, jolla oli poninhäntä ja pyöreät huulet. Jokainen opiskelija harjoittelisi

muutaman viikon rikososastolla. Pääsisi tutustumaan käytännön rikostutkintaan.

Lopetettuaan puheensa hän jäi paikalleen ja läpsäytti kirjekuorella kämmentään. Poliisipäällikkö vilkaisi häntä odottaen, että hän laskeutuisi korokkeelta.

”Otan...” Wisting jatkoi yllättäen. ”Otan teidät mukaan selvittämään lähes sata vuotta vanhaa rikosta.”

33 vuotta aiemmin

1

Pankkikortti työntyi uudestaan automaatista ulos.

Poistettu toistaiseksi käytöstä, luki vihreällä näyttöruudulla suurin valkoisin kirjaimin.

Wisting kääntyi katsomaan Ingridiä, joka keinutteli kaksosten vaunuja.

”Varmaan rahat lopussa”, Wisting sanoi katsoen vilkkaalle joukkolukadulle.

Ingrid hymyili, kallisti päätään taaksepäin ja tähyili pimeälle iltataivaalle. Oli alkanut sadella lunta. Pienet hiutaleet, kuin paperinpalat, näyttivät leijailevan lähes paikallaan ilmassa.

”Syödään vohveleita kun tullaan kotiin”, hän sanoi.

Wisting työnsi pankkikortin takaisin lompakkoon. Ei tilillä paljon rahaa tainnut olla, täytyisi taas ottaa muutama ylimääräinen työvuoro.

Hän kiersi toisen kätensä Ingridin ympärille ja tarttui toisella lastenvaunuihin. Kaksoset olivat vähän alle puolivuotiaita. Thomas nukkui mutta Line oli vielä hereillä. Tyttö räpytteli silmiään ja yritti seurata mitä ympärillä tapahtui.

Wisting työnsi vaunut Tollbodgatenille ja käveli kohti kirkon edessä olevaa kivettyä aukiota, jossa joulukuusen valot loistivat.

Torikauppiaille oli tonttulakit ja kojuista leijaili glögin, vasta-
paistettujen vohveleiden ja sokerilla ja kanelilla maustetun jou-
lupuuron tuoksuja. Tonttuorkesteri istui vanhassa tulipunaisessa
avoautossa soittamassa joululauluja.

”Sehän on Rupertin Packard!” Ingrid huudahti osoittaen van-
haa autoa.

”Hän soittaa trumpettia”, Wisting sanoi hymyillen ja nyökkäsi
etupenkin miehelle, jolla oli tonttulakki ja tekoparta.

He pysähtyivät kuuntelemaan musiikkia.

Rupert Hansson oli Ingridin isän ystävä. Hän oli soittanut
trumpettisoolon kirkossa heidän vihkiäisissään ja kyydinnyt
heitä sen jälkeen museoautollaan. Auto oli kirkkaan punainen ja
kromattujen pölykapseleiden ympärillä oli vihreät raidat. Häitä
varten auto oli ollut koristeltu koivunoksilla ja valkoisilla nau-
hoilla.

”Mahtaakohan se enää lähteä käyntiin”, Wisting sanoi käsiään
hieroen.

Ingrid kumartui tarkistamaan, että kaksoset olivat lämpimästi
peiteltyjä, tuli sitten Wistingin viereen ja painoi päänsä hänen
olkaansa vasten.

Rupert Hansson huomasi heidät ja nosti vapaan kätensä tont-
tulakin reunaan. Wisting vilkutti ja huomasi, että Rupert viittoili
heitä odottamaan.

Orkesteri soitti laulun loppuun, sitten Rupert kääntyi toisiin
päin ja ilmoitti että oli aika lopettaa.

Wisting ja Ingrid työnsivät vaunut lähemmäksi. Rupert nousi
autosta ja kurkisti vaunuihin. Line oli saanut toisen kätensä pois
peiton alta ja heilutti lapastaan, mutta Thomas nukkui edelleen
sikeästi vieressä.

”Ensimmäinen joului”, Rupert huomautti ja katsoi Ingridiä.
”Siitä tulee mukavaa.”

”Odotamme joulua kovasti”, Ingrid vastasi hymyillen.

Wisting astui muutaman askeleen lähemmäksi museoautoa.

”Luulin että ajat tällä vain kesällä.”

”Niin ajankin”, Rupert myönsi ja tuli auton viereen. ”Mutta tämä on perinne. Soitamme aina joulutorilla.”

Hän nosti soitinkotelon kuljettajan jalkatilasta penkille ja avasi sen.

”Minulla olisi vähän kysyttävää”, hän aloitti ja pani trumpetin koteloon.

”Millaista?” Wisting kysyi.

”Voisitko ottaa selvää, kuka omistaa sen vanhan ladon Tveidalenin risteyksessä?”

Wisting yritti ajatella paikkaa, mutta ei muistanut huomaneensa siellä latoa.

”Onko siellä lato?”

”Se varmaan romahtaa kohta”, Rupert arveli. ”Ei kestä enää yhtään lumitalvea.”

Wisting työnsi kädet takintaskuun.

”Miksi haluat tietää, kuka sen omistaa?”

”Ladossa pitäisi olla vanha auto”, Rupert vastasi. ”Etsin uutta entisöintikohdetta.”

”Eikö lähistöllä ole taloa?” Wisting kysyi. ”Jos siellä tiedettäisiin?”

Rupert pudisti päätään.

”Ajattelin että sinä voisit ehkä selvittää asian”, hän jatkoi.
”Teillähän on poliisissa kaikenlaisia rekistereitä.”

”Sellaiset tiedot ovat maarekisterissä”, Wisting selitti. ”Voit kysyä sieltä.”

”Millainen auto se on?” Ingrid puuttui puheeseen.

”En tiedä varmasti”, Rupert vastasi. ”Mutta olen kuullut että se olisi vanha Minerva.” Hän ymmärsi, että Wisting ja Ingrid eivät olleet koskaan kuulleetkaan sellaisesta automerkistä. ”Se on tehty Belgiassa”, hän selitti. ”Tehdas meni konkurssiin ennen sotaa. Kuningas Haakonin ensimmäinen auto oli nelisylinterinen Minerva, vuoden 1913 mallia.”

”Ovatko ne harvinaisia?”

Rupert nyökkäsi.

”Niitä ei ollut monta koko Norjassa. Kuninkaan autokin luultavasti romutettiin. Ainakaan kukaan ei tiedä minne se joutui.”

”Mistä kuulit siitä Tveidalenin autosta?”

”Se on lähinnä huhu”, Rupert sanoi. ”Yksi kerhon vanhoista ukoista oli kuullut sedältään, että auto oli peruutettu latoon ja peitetty pressulla ja jätetty sinne seisomaan.”

”Milloin?”

”Joskus kaksikymmenluvulla.”

Wisting kohotti kulmiaan.

”Auto on siis ollut siellä kuusikymmentä vuotta?”

Rupert nyökkäili innokkaasti.

”Jos se pitää paikkansa, auto voi olla alkuperäisessä ja ehkä hyvässäkin kunnossa.”

Wisting ei ollut koskaan ollut erityisen kiinnostunut autoista. Hänellä ja Ingridillä oli kuusi vuotta vanha Volvo. Häntä kuitenkin kiinnosti, miksi niin harvinainen auto oli jätetty latoon ja säilytetty siellä aivan kuin piilossa.

”Tulisitko mukaan sinne ladolle?” Rupert ehdotti. ”Niin näet paikan.”

”Tuollako?” Wisting kysyi nyökäten vanhaan Packardiin päin.

Rupert nauroi.

”Ei, se vinsataan peräkärriin”, hän vastasi ja osoitti parkkipaikkaa, jossa seisoivat Landrover-kärryt perässä.

Wisting vilkaisi Ingridiä ja vaunuja. Torikauppiat olivat alkaneet sulkea kojujaan.

”Joskus toiste”, hän vastasi.

”Mene vain”, Ingrid kehotti ja pyyhkäisi muutaman lumihiutaleen vaunujen kuomulta. ”Minä voin ajaa kotiin lasten kanssa.”

Ingrid ajatteli luultavasti samoin. He olivat Rupert Hanssonille palveluksen velkaa. Rupert ei ollut perinyt maksua kirkossa soittamisesta eikä kyydistä häätaloon.

”Tuon sinut sitten kotiin”, Rupert lupasi.

”Selvä.”

Wisting kaivoi autonavaimen housuntaskusta ja ojensi sen Ingridille. Hänen täytyisi yrittää nukkua muutama tunti ennen yövuoroon menoa, mutta ei kai retki Tveidaleniin kovin kauan kestäisi.

Ingrid otti avaimen ja suuteli häntä poskelle.

”Syöt vohveleita sitten kun tulet kotiin”, hän sanoi hymyillen.

Pyöristä jäi syvät urat lumeen kun hän työnsi vaunuja autoa kohti.

Rupert Hansson kävi hakemassa Landroverin. Wisting auttoi häntä sen peruuttamisessa Packardin eteen. Sitten he vetivät museoauton vinssillä peräkärriin.

Wisting istui matkustajan paikalle.

”Käyn ensin kotona jättämässä tämän kärriin pois”, Rupert sanoi.

Wisting nyökkäsi.

He ajoivat Helgeroveieniä länteen päin. Lumipyry tiheni ja sää tuntui lauhtuvan. Asfaltti oli paljas ja märkä ajourien kohdalta.

Nalumissa Rupert kääntyi kotipihaansa ja peruutti erillisen autotallin eteen. Valaistun ikkunatähden viereen ilmaantui nainen ja jäi katselemaan heitä.

Wisting nousi autosta ja työnsi suuren nosto-oven auki. Rupert peruutti kärryn sisään ja irrotti sen. Parin minuutin kuluttua he olivat taas maantiellä.

Rupert avasi radion. Kuuluvuus oli huono ja kaiuttimet rahi-sivat.

”Paikallisradio ei oikein kuulu täällä”, hän sanoi ja käänteli valintanuppia, kunnes löysi valtakunnallisen kanavan. Hän hil-jensi ääntä ja kääntyi Wistingiin päin.

”Pistäydyin siellä syksyllä. Ladossa ei ole käyty pitkään aikaan. Eikä se enää näy kunnolla tielle, ympärille on kasvanut korkeita puita.”

”Pääseekö sinne sisään?”

”Ovessa on iso riippulukko”, Rupert sanoi. ”Mutta lautasei-nissä on rakoja.”

Hän viittasi peukalolla olkansa yli.

”Otin taskulampun mukaan. Voimme kurkistella seinänra-oista, näkyykö siellä mitään autoa muistuttavaa.”

He ajoivat varttitunnin mitään puhumatta. Sitten Rupert kään-tyi Brunlanesveienille. Noin kilometrin päässä oli Tveidalenin risteys. Rupert poikkesi siitä ruohottuneelle pikkutielle. Auton-valoissa näkyi hoikkia puunrunkoja. Tien päässä erottui rapistu-nut lato, jonka ruosteinen aaltopeltikatto oli painunut notkolle.

2

Rupert Hansson kurkotti kättään ja otti takapenkiltä kaksi isoa taskulamppua. Hän avasi autonoven ja jätti moottorin tyhjäkäynnille.

Myös Wisting nousi autosta ja vilkaisi maantielle päin. Sieltä vanhaa latoa oli vaikea huomata.

Puiden keskellä maassa ei ollut vielä lunta. He kävelivät autonvaloissa vanhan tien ajouria pitkin latoa kohti. Varjot häilyivät pitkinä heidän edellään.

Koko itäseinä ja osa kattoa oli lehdettömien köynnöskasvien peitossa.

Ei tämä mikään heinä lato ole, Wisting ajatteli. Ei lähistöllä ollut maalaistaloa, rakennus oli lähinnä jonkinlainen konehalli. Ehkä siellä oli säilytetty traktoreita ja muita työkoneita metsätöiden yhteydessä.

Rupert valaisi taskulampulla leveitä kaksoisovia. Ne oli suljettu rautasalvalla, joka oli toisesta päästä kiinni pulteilla ja toisesta riippulukolla.

Wisting tarttui lukkoon. Sormet värjäytyivät ruskeiksi ja maahan varisi ruostehiutaleita. Lukon saisi luultavasti auki yhdellä kiven tai vasaran iskulla.

Hän irrotti otteensa ja siirtyi Rupert Hanssonin perässä länsiseinustalle. Metsä oli kasvanut seinään asti ja he joutuivat tunkeutumaan tiheän pensaikon läpi.

Vanhassa rakennuksessa ei ollut ikkunoita, mutta suunnilleen puolivälissä länsiseinää muutama lauta oli murtunut, kun puu oli

kaatunut nojalleen niitä vasten. Rupert tarttui oksaan ja kiipesi rungon päälle. Wisting odotteli maassa kun Rupert tasapainoili ylöspäin. Rupert suuntasi valokiilan seinässä olevaan reikään ja kurkotti lähemmäksi.

Wisting löysi raon kahden laudan välistä. Se oli liian kapea taskulampulle, mutta hän painoi toisen silmänsä raon kohdalle ja seurasi Rupertin lampun valokiilaa. Rakennus näytti olevan sisältä yhtenäistä tilaa. Valokiilassa näkyi vanha kaksisiipinen aura, hevoscärryt, vanha sahapukki, sinkkiallas ja pyörättömät kottikärryt. Kattoparruista riippui nostotaljojen varassa kettinkettä ja paksuja köysiä, joissa oli koukkuja. Vastakkaiseen seinään nojasivat tikkaat, joille oli ripustettu kalaverkkoja ja pari suurta, kalpeanvihreää lasipallokohoaa.

Valokiila siirtyi koko ajan, niin että mitään ei ehtinyt katsoa kunnolla. Valo vilahti kaksoisovien ohi. Wisting arveli erottaneensa kettingin ja riippulukon aivan kuin ovet olisi lukittu myöskin sisäpuolelta.

Valokiila kääntyi pitemmälle ja osui neljään likaiseen traktorinrenkaaseen, jotka oli pinottu päällekkäin. Muutaman metrin päässä Wistingistä oli öljylamppu tynnyrin päällä.

Hän siirtyi, taivutti oksia syrjään ja löysi leveämmän raon. Hän valaisi siitä omalla taskulampullaan. Aivan oikein. Kaksoisovien edessä oli kahteen rautarenkaaseen pujotettu kettinki, jonka päät oli kiinnitetty yhteen riippulukolla.

Hän valaisi tynnyrin päällä olevaa öljylamppua. Vieressä oli tulitikkurasia ja jotain muuta, mitä hän ei erottanut.

”Tuolla takana on jotain”, Rupert huusi.

Wisting käänsi lamppunsa samaan suuntaan. Tyhjien perunalaatikoiden takaa häämötti pölyinen pressu.

Rupert hyppäsi puunrungolta alas.

”Yritetään kiertää toiselle puolelle”, hän sanoi.

He työntyivät tiheän pensaikon läpi nurkan ympäri rakennuksen takapäätyyn. Wisting pani taskulampun raon kohdalle ja kurkisti. Sisällä haisi lahonneelta. Hän näki perunalaatikot ja katosta riippuvia köysiä ja jotakin pressulla peitettyä sivulta päin.

”Se voi olla vanha auto”, hän sanoi ja käänteli lamppua. Jos se oli auto, niin se oli takaosasta korkea ja keulasta huomattavasti matalampi niin kuin vanhat autot yleensä.

”Valaise lattianrajaa”, kehotti Rupert, joka kurkisteli kapeamasta raosta hänen vieressään.

Wisting käänsi lamppua alaspäin. Pressu ulottui muuten maallattiaan asti, mutta takapäässä se oli vähän vinossa niin että reunan ja lattian väliin jäi rako, juuri sen verran leveä että siitä näkyi litistynyt autonrengas.